

Was – wordt tabel 7^e actieprogramma Nitraatrichtlijn

Maatregel	Paragraaf in ontwerp 7 ^e AP	Paragraaf in definitief 7 ^e AP	Ingangs datum*	Verandering t.o.v. ontwerp	Reden
Rotatie met rustgewassen	5.2.2.2	5.2.2.2	1-1-2023	Verplichte rotatie van 1:4 per 2023 en 1:3 per 2027 gaat alleen gelden op zand- en lössgronden. Deze geldt op zand- en lössgronden, zoals aangegeven in het ontwerp 7 ^e AP, op alle percelen, dus ook bij graasdierhouders.	Motie TK en consultatie inbreng. Effect op klei- en veen voor grondwater en oppervlaktewater is zeer beperkt (MER en addendum MER) – en daarom niet proportioneel qua impact op de bedrijfsvoering.
Rotatie met rustgewassen	5.2.2.2	5.2.2.2	1-1-2023	Biologische teelt uitzonderen van de verplichting tot toepassen van een gewasrotatie met rustgewassen van 1:4 per 2023 en 1:3 per 2027.	Consultatie inbreng. In de biologische teelt is het staande praktijk om tot goede rotatie te komen vanuit belang bodemkwaliteit. Hierbij wordt niet altijd een 1:4 of 1:3 rotatie gehanteerd. Door de lagere input vanuit in de biologische landbouw, is het risico op nutriënten uitspoeling en afspoeling gemiddeld lager dan bij reguliere teelten.
Rotatie met rustgewassen bij langjarige teelten	5.2.2.2.	5.2.2.2	1-1-2023	Langjarige teelten die langer op het land staan dan de maximale cyclus van rustgewassen, worden uitgezonderd van deze verplichting.	Consultatie inbreng. Hiermee wordt de maatregel verfijnd. Het toepassen van rustgewassen in teelten die ≥ 4 (of per 2027 ≥ 3) jaar op het land staan, is niet mogelijk zonder het gewas vroegtijdig te vernietigen.
Vanggewassen - wintergewassen	5.2.2.3	5.2.2.3	1-1-2023	Onder de groep wintergewassen welke uitgezonderd worden van de eis tot vanggewassen zullen gaan vallen meerjarige teelten en gewassen met een bewezen hoge stikstofbenutting in het najaar/winter. De volgende teelten kunnen hier onder vallen: gras, wintergranen, meerjarige teelten,	Consultatie inbreng. Voor sommige teelten is het toepassen van een vanggewas onmogelijk i.v.m. teelt gedurende de winter. Daarnaast zijn er gewassen die of heel weinig nutriënten achter laten (suikerbieten) of meer

				wintergroenten, bloembollen die in najaar worden gepoot, suikerbieten en mogelijk zetmeelaardappelen. Voor voederbieten wordt nog advies uitgevraagd. De definitieve lijst (o.a. voor wintergroenten) zal worden opgesteld door de CDM. De sector zal worden verzocht relevante gegevens over specifieke gewassen aan te dragen ten behoeve van het opstellen van de lijst.	nutriënten opnemen in het najaar dan een vanggewas (zetmeelaardappelen). De sector wordt gevraagd hun onderzoeksresultaten te delen, zodat de deze meegenomen kunnen worden door de CDM. Hiermee kan gefundeerd tegemoet gekomen worden aan de zorgen uit de sector en wordt zoveel mogelijk gegevens gebruikt.
Vanggewassen – commissie van wijzen	5.2.2.3	5.2.2.3	Medio 2022	De inzaaidatum voor vanggewassen na mais blijft behouden, wel zal gewerkt gaan worden met een commissie van wijzen die jaarlijks kijkt of de 1 oktober haalbaar is, gelet op weersomstandigheden gedurende het groeiseizoen.	Motie TK en consultatie inbreng.
Vanggewassen – gedifferentieerde gebruiksnorm	5.2.2.3	5.2.2.3	1-1-2023	Voor niet-mais gewassen en niet winterteelten geldt dat inzaai van een vanggewas per 1 oktober gestimuleerd wordt. Bij latere inzaai, zal de gebruiksnorm voor het volgende jaar gekort worden (gedifferentieerde gebruiksnorm). Bij inzaai na 1 november (of geen inzaai) geldt de maximale korting. Indien op 1 november geen vanggewas ingezaaid is, geldt de maximale korting. Het vanggewas dient tot minimaal 1 februari te blijven staan. Bij de vaststelling van de definitieve kortingen zal een advies van de CDM worden opgevraagd.	Consultatie inbreng en inbreng sector. Dit stimuleert goede inzet van vanggewassen en compenseert risico's op uitspoeling bij teelten waarbij inzaai niet tijdig gelukt is. De genoemde korting is afgeleid van het effect van een vanggewas bij tijdige inzaai (maximale korting staat gelijk aan maximale opname vanggewas). Desondanks kan hierdoor wel meer uitspoelen in de winter en najaar.
Vanggewassen – N-gebruiksnorm	5.2.2.3	5.2.2.3	1-1-2023	Stikstofgebruiksnorm voor groenbemesters voor niet-vlinderbloemige groenbemesters die voor	Motie TK en consultatie inbreng. Na deze teelten (CDM-advies) is beperkte bemesting nodig om een (niet-

				1/9 gezaaid zijn en geteeld worden na graan- en graszaad en koolzaad niet schrappen, maar wel updaten.	vlinderbloemige) groenbemester/vanggewas goed te laten groeien omdat er bijna geen nutriënten over zijn na de hoofdteelt. Kan meegenomen worden in update gebruiksnormen (5.4.2.2).
Vanggewassen – 100% Compenserende maatregel	5.2.2.3	5.2.2.3	1-1-2023	Inzaai van een vanggewas wordt per 2023 verplicht op 100% (i.p.v. 60%) van het areaal op zand en löss.	Om mogelijk verminderde milieuresultaten te ondervangen door wijzigingen in 5.2.2.3 en om de handhaafbaarheid te verbeteren. Hiermee wordt de impact vanaf 2023 maximaal en vervalt de aanlooperperiode. Hiermee wordt sneller het maximale effect van deze maatregel bereikt en wordt de impact op grondwater (en daarmee uiteindelijk ook oppervlaktewater) versnelt vergroot.
Percentage rustgewas voor graasdierbedrijven	5.2.2.4	5.2.2.4	1-1-2023	De eisen voor een aandeel (permanent) grasland op graasdierbedrijven worden alleen opgelegd aan de melkvee- en rundvleesveehouderij (zoog- en weidekoeien). De komende maanden zal de koppeling tussen grondgebondenheid en het aandeel (permanent) grasland waarover een melkvee- of rundvleesveebedrijf (zoog- en weidekoeien) dient te bezitten, nader uitgewerkt worden, in overleg met onder andere de sectorpartijen. Het einddoel richt zich op een grondgebonden melk- en rundvleesveehouderij (zoog- en weidekoeien) met een aanzienlijk areaal (permanent) grasland. Hiermee wordt deels invulling gegeven aan spoor 1 van het toekomstige mestbeleid en het uitgangspunt van 100%	Motie TK en consultatie inbreng. De koppeling tussen grondgebondenheid en (permanent) graslandareaal wordt komende maanden verder uitgewerkt. Hierbij wordt gezorgd voor een aanpak die ook recht doet aan gemengde bedrijven en voldoet aan de voorwaarden voor handhaafbaar, uitvoerbaar en betaalbaar. Deze invulling lost het probleem voor stalgehouden runderen op (vleesstieren).

				grondgebondenheid op melk- en rundveebedrijven. De besluitvorming over de precieze invulling hiervan is aan het nieuwe Kabinet.	
Najaarsbemesting beperken Aanvullend	nvt	5.4.2.2	1-1-2023	De najaarsbemesting (bemesten na 1/8) wordt voor bouwland beperkt tot maximaal 60 kg N/ha uit dunne fractie dierlijke mest en drijfmest.	Inbreng sector als alternatief. Om mogelijk verminderde milieuresultaten te ondervangen door wijzigingen in 5.2.2.3. Ook draagt dit bij aan een verbetering van de grondwaterkwaliteit en de oppervlaktewaterkwaliteit. Hiermee wordt de mest gerichter ingezet en het "dumpen" van mest ten behoeve van een lege mestkelder voorkomen.
Uitrijdseizoen verschuiven Aanvullend	nvt	5.4.3.3	1-1-2023	De start van het uitrijdseizoen van drijfmest en dunne fractie dierlijke mest wordt voor bouwland verlaat met een maand (toegestaan vanaf 15 maart i.p.v. 15 februari). Hierbij kunnen vroege teelten worden aangewezen waar deze verschuiving niet (volledig) zal gelden (CDM stelt lijst op). Hiermee kan de aanmeldplicht voor maïsteelt vervallen, waardoor de administratieve last verminderd.	Inbreng sector als alternatief. Om mogelijk verminderde milieuresultaten te ondervangen door wijzigingen in 5.2.2.3. Hierdoor wordt de mest op zo'n moment toegepast dat het ontkiemende gewas de vrij komende nutriënten uit de mest kan opnemen. Daarmee vermindert de uitspoeling. Dit vermindert ook het "dumpen" van mest ten behoeve van een lege mestkelder. Ook draagt dit bij aan een verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit in alle gebieden. Hiermee wordt gerichter bemest.
Maatwerkpaakpak	nvt	5.2.3	Nntb	In afstemming tussen sector, LNV, I&W, RVO en NVWA wordt komende periode een maatwerkplan opgesteld, waarbij boeren kunnen kiezen om deel te nemen aan dit maatwerkplan als alternatief spoor voor de generieke maatregelen uit het 7 ^e AP (met name duurzame	Uitkomst sector overleg & motie TK.

				<p>bouwplannen). Daarvoor wordt eerst vastgesteld (1) welke punten verder uitgewerkt moeten worden, (2) welk proces wordt doorlopen om daarin te voorzien, (3) aan welke criteria moet worden voldoen om de uitwerking te doen slagen (handhaafbaar, controleerbaar, uitvoerbaar en gelijk of beter effect waterkwaliteit) en (4) wanneer we een 'go / no go'-besluit nemen of het voorstel voldoende is uitgewerkt om het daadwerkelijk op te nemen in het beleid (en zo nodig in wet- en regelgeving).</p>	
<p>Gebiedsgericht bepalen welke aanvullende inrichtingsmaatregelen benodigd zijn voor doelbereik voor oppervlakte-waterkwaliteit</p>	nvt	5.7	Nntb	<p>In de aanvullende analyse voor de oppervlaktewaterkwaliteit is verkend welke maatregelen kunnen worden toegepast om de doelen voor oppervlaktewater te halen. Er wordt geadviseerd gebiedsgericht (en bedrijf- of perceelsgericht) te kijken naar welke maatregelen effectief zijn. Daarbij zijn soms stevige maatregelen nodig en maatregelen die zich richten op veranderingen in het watersysteem. Integratie van waterkwaliteit in de gebiedsgerichte aanpak stikstof lijkt kansrijk om de benodigde maatregelen gebiedsgericht te kunnen gaan nemen om ook de doelen voor de oppervlaktewaterkwaliteit te gaan behalen. Het is aan het volgende kabinet om hier keuzes in te maken.</p>	<p>Op basis van aanvullende analyse voor de oppervlaktewaterkwaliteit. Dit zal gebiedsgericht bijdragen aan het behalen van de doelen voor de oppervlaktewaterkwaliteit voor de landbouwopgave.</p>
<p>Update N-gbn en N-werkingscoëfficiënt</p>	5.4.2.2	5.4.2.3	1-1-2023	<p>Meenemen gebruiksnorm groenbemesters en gebruiksnorm teelten</p>	

				die vanuit voedselkwaliteit beperkt zijn in gebruik dierlijke mest.	
Teeltvrije zones - leidraad	5.4.3.1	5.4.3.1	1-1-2023	In de leidraad wordt ook specifiek als criterium opgenomen of een water nog een opgave heeft.	Motie TK, consultatie inbreng en verfijning maatregel.
Teeltvrije zones - grasland	5.4.3.1	5.4.3.1	1-1-2023	In de leidraad als criterium opnemen dat voor graslandpercelen waar kruidenrijk grasland wordt toegepast in de teeltvrije zone, een 1 meter brede teeltvrije zone zal gelden (behalve bij KRW-waterlichamen en ecologisch kwetsbare waterlopen).	Inbreng sector. Hiermee worden met name grondgebonden en extensievere boeren die nu deelnemen aan de ANIB pakketten ontzien. Dit kan daarmee het grasland areaal en de biodiversiteit stimuleren. Vanuit waterkwaliteit geldt wel dat een 1 meter teeltvrije zone minder effectief is dan een 2 meter teeltvrije zone. Indirect heeft het wel een positieve invloed, omdat kruidenrijke stroken alleen in standgehouden kunnen worden op extensief beweide en bemeste percelen.
Teeltvrije zones - grasland	nvt	5.4.3.1	1-1-2023	Op de teeltvrije zone is beweiding toegestaan.	Verfijning maatregel. Inbreng sector. Omdat beweiding in de regel over het gehele perceel plaatsvindt, wordt toegestaan dat de teeltvrije zone voor beweiding wordt gebruikt.
Teeltvrije zones - grondgebondenheid	5.4.3.1	5.4.1.4	1-1-2023	De wet Verantwoorde en grondgebonden groei melkveehouderij wordt ingetrokken. Daarbij wordt de formulering in de fosfaatbankregeling voor grondgebondenheid zodanig ingevuld dat teeltvrije zones niet meetellen. Voor de mestplaatsingsruimte (gebruiksnormen) wordt de teeltvrije zone wel afgetrokken van de beschikbare ruimte.	Dit voorkomt dat bedrijven die nu grondgebonden zijn in grote problemen komen door de correctie van teeltvrije zones bij de berekening van de mestplaatsingsruimte en grondgebondenheid. Bij het ingroeitraject voor spoor 1 wordt dit meegenomen.

Verruiming uitrijddatum vaste storrijke mest	5.4.3.2	5.4.3.2	1-1-2023	<p>Verruiming met twee weken van 1 september naar 15 september voor toepassen van vaste storrijke mest op zand- en lössgrond wordt niet doorgevoerd i.v.m. vergroot risico op uitspoeling nutriënten (TCB-advies 'Uitstel uitrijdverbod vaste mest vanwege neerslag in regio Zuid-Limburg 2021').</p> <p>Daarnaast wordt de maatregel om de start van het uitrijdseizoen vaste mest met een maand te vervroegen specifiek gericht op en dus beperkt tot storrijke vaste mest op zand- en lössgrond, in aansluiting op het CDM-advies 'Effecten van mesttoediening op regenwormen als voedsel voor weidevogels', 17-09-2020.</p>	Wetenschappelijk inzicht en verfijning maatregel. Hiermee wordt de maatregel gefocust op storrijke vaste mest, de meest geschikte mestsoort voor verbetering van de bodem en weidevogels. Tevens wordt door de maatregel niet uit te breiden tot 15 september een vergroot risico op uitspoeling beperkt.
Kwetsbare drinkwaterwinningen	5.4.5	5.4.5	nvt	Overeenkomstig het besluit van het Landelijk Bestuurlijk Overleg wordt de huidige bestuursovereenkomst verlengd tot 1 januari 2023. Uiterlijk 1 juli 2022 wordt besloten over het al dan niet voortzetten van de bestuursovereenkomst.	Afspraak in Landelijk Bestuurlijk Overleg
Pilot BedrijfsEigen Stikstofnorm	5.5.2.2	5.5.2.1	7 ^e AP	Uitgebreide evaluatie in 2022. Daarna bepalen of verdere verlening nodig is.	